

TOTALITARISMUS JAKO TEORIE
A JAKO ČESKÝ „TOTÁČ“

Jan Pauer

Pokus Miloše Havelky interpretovat léta 1939–1956 jako totalitní období českých dějin vyvolává především otázky. Různé přístupy teorií totalitarismu stejně jako množství historických fenoménů dávají vyvstat pochybnostem, zda je možné mluvit o „vnitřní jednotě“ této doby. Spíše než pro historickou periodizaci se teorie totalitarismu hodí pro srovnávání diktatur. V kontextu českých diskurzů totalitarismu omezujících se většinou na komunistickou diktaturu, poskytuje Havelka zahrnutím nacistické vlády významné podněty k zamyšlení, které mohou objasnit souvislosti mezi oběma diktaturami. Teze Petra Pitharta o dopadech špatné retrospektivy totalitní diktatury na transformaci po roce 1989 je méně relevantní pro transformaci ekonomickou než pro sociální patologie každodennosti, které představovaly centrální pilíře diktatury.